

Voor de VVD is betugelen melkveesector via fosfaatrechten nog geen uitgemaakte zaak

Fosfaatrechten nader bekeken

De beoogde invoering van fosfaatrechten per 1 januari 2016 heeft geleid tot een spervuur aan reacties, meningen en analyses. Veeteelt zet alles op een rij aan de hand van de belangrijkste vragen. Een overzicht in de woelige wereld van fosfaatrechten tegen de achtergrond van een somber gestemde zuivelmarkt.

tekst **Rochus Kingmans, Florus Pellikaan**

Op 2 juli gooide Sharon Dijkma een enorme steen in de melkveevijver: de invoering van fosfaatrechten. Aanleiding: uit een tweede prognose van het CBS over 2014 bleek dat de Nederlandse melkveehouderij met een fosfaatproductie van 86,1 miljoen kilo door het sectorplafond van 84,9 miljoen kilo heen schoot. Deze sectorgrens is onderdeel van het met Brussel afgesproken landelijke fosfaatplafond van 172,9 miljoen kilo.

Dijkma kondigde daarom een stelsel van fosfaatrechten als nieuw sturingsmiddel aan om de groei van de melkveestapel te reguleren. Het doel is om het stelsel op 1 januari 2016 in te voeren en het komt te staan naast de verantwoorde groei melkveehouderij (Melkveewet) en de grondgebonden groei melkveehouderij (AMvB in de Melkveewet).

De steen van fosfaatrechten veroorzaakte geen rimpeling, maar een ongekende golfbeweging. Aangejaagd door de momenteel lage melkprijs en sombere marktvooruitzichten buitelden de reacties, meningen en analyses de voorbije weken over elkaar heen. Wat verder meespeelt, is het feit dat de Kamerbrief van Dijkma nog veel open eindjes heeft.

1. Worden fosfaatrechten voor melkvee nu definitief op 1 januari 2016 ingevoerd?

Daar gaat iedereen nu wel vanuit, maar feitelijk moet er voor fosfaatrechten wetgeving geschreven worden en die moet worden goedgekeurd door de Tweede en Eerste Kamer. Naar verwach-

ting volgt er kort na het zomerreces een debat in de Tweede Kamer. De VVD heeft al aangekondigd bijzonder kritisch te zijn op de plannen van Dijkma. 'Wij voelen niets voor deze kostprijsverhogende fosfaatrechten en vinden dat er veel te snel naar wordt gegrepen', vertelt VVD-kamerlid en landbouwwoordvoerder Helma Lodders. 'Ook de sector ziet het als "second best" omdat daarmee dierrechten zijn afgewend. Maar wij als VVD zien veel meer in een discussie over het fosfaatplafond met Brussel. Waarom is er bijvoorbeeld geen driejarig gemiddelde en trekken we nu conclusies op basis van alleen 2014. Toen was de onttrekking van fosfaat uit de bodem bijzonder hoog en we weten nog niet zeker of de overschrijding van het plafond wel structureel is.'

2. Hoe wordt de mogelijk toekomstige handel in fosfaatrechten georganiseerd?

Uit acht ledenbijeenkomsten met 300 aanwezige leden die LTO Noord heeft georganiseerd, komt nadrukkelijk de roep om een geregisseerde vorm van handel. De liberale aanpak de afgelopen 31 jaar bij de handel in melkquotum heeft ervoor gezorgd dat veel geld uit de sector vloeide. 'Dat moeten we nu zien te voorkomen', verwoordt LTO-bestuurder Dirk Bruins. LTO wil graag een geregisseerde vorm van handel in fosfaatrechten, maar Bruins geeft toe nu nog niet te weten hoe dat precies moet. Daar zit ook meteen het probleem. Als sector beschikt de



melkveehouderij immers niet meer over het Productschap Zuivel (PZ) dat in medebewind overheidstaken kan uitvoeren. Velen wijzen weliswaar naar ZuivelNL, de private opvolger van het PZ. Die wijst echter op de overheid die de verhandelbaarheid van fosfaatrechten vorm moet geven. Tenslotte ontstaan die uit een aanstaande wettelijke regeling. Theoretisch zou de overheid ZuivelNL kunnen inschakelen voor de uitvoering. Maar hoe dat juridisch is dicht te timmeren, ziet ZuivelNL niet goed voor zich. Frits van de Schans, teamleider en melkveespecialist bij het Centrum voor Landbouw en Milieu (CLM), pleit voor invoering van een nationale fosfaatbank. Hij wijst op de ammoniakbank die al provinciaal functioneert. 'Er is maar één fosfaatplafond, dus één nationale fosfaatbank volstaat. Aan het toekennen van fosfaatrechten aan bedrijven kun je dan voorwaarden koppelen waarmee je kunt sturen. Bijvoorbeeld door grondgebonden bedrijven met weidegang een voorkeurspositie te geven.'

3. Wat wordt de prijs van een fosfaatrecht?

Dit is louter speculatie. Ervan uitgaande dat één fosfaatrecht bestaat uit de forfaitaire fosfaatexcretie van één koe, worden er allerlei bedragen genoemd variërend van 2000 euro tot zelfs 16.000 euro per fosfaatrecht. LTO-bestuurder Hans Huijbers ergert zich mateloos aan dit gespeculeer. 'We doen net of die fosfaatrechten straks een schaars goed zijn.'

AATRECHTEN



prijs?
afromen?
handel?
knelgevallen?
plafond?
latente ruimte?

Maar ik denk dat het heel goed mogelijk is dat als we als melkveehouderij serieus met de KringloopWijzer en het voerspoor aan de slag gaan, we onder het fosfaatplafond blijven. Wat is dan de waarde van iets dat helemaal niet schaars is?

4. Kan het fosfaatplafond omhoog?

Nederland is het enige land in Europa dat met de EU zo'n landelijk fosfaatproductieplafond heeft afgesproken. Het is gebaseerd op de productie in 2002 en sinds 2006 hanteert de EU dat als onverbiddelijk plafond in relatie tot de nitraatrichtlijn en derogatie. Nederland heeft de meest royale derogatie van Europa. Het lijkt lastig om te morrelen aan de hoogte van dat plafond, al is dat wel waar VVD-kamerlid Helma Lodders voor pleit. Ze vindt het gedateerd omdat het tien jaar geleden is vastgesteld en er geen rekening wordt gehouden met de sindsdien toegenomen mestverwerking en mestexport. 'De mest die wordt verwerkt en geëxporteerd komt niet meer in het bodemwater, de achtergrond van het fosfaatplafond binnen de nitraatrichtlijn, terecht. Daarom is een nieuwe discussie over het fosfaatplafond nodig.' CLM-man Frits van der Schans is minder stellig, maar ziet wel mogelijkheden om met invoering van een nationale fosfaatbank tijdelijk het plafond te overschrijden. Via gereguleerde herverdeling via die nationale fosfaatbank kun je volgens hem tijdelijk accepteren dat de melkveehouderij over haar fosfaatplafond heen

gaat. Maar dat het wel over een periode van drie tot vijf jaar geleidelijk wordt teruggebracht. 'Met zo'n verhaal zou ik als staatssecretaris nog wel naar Brussel durven te gaan', aldus Van der Schans.

5. Hoe zal er worden omgegaan met onbenutte grond en stalruimte?

Een extensieve melkveehouder die dacht te kunnen groeien omdat hij nog voldoende plaatsingsruimte voor zijn mest heeft op zijn grond, moet nu ineens fosfaatrechten kopen. De melkveehouder die al wel heeft geïnvesteerd in grond en stalruimte, maar de benodigde dieren nog niet heeft, die moet voor zijn beoogde groei nu ook ineens fosfaatrechten kopen. Dat voelt onrechtvaardig. De emotie laaide des te meer op omdat met name extensieve veehouders wijzen op de sectorvisie van LTO/NZO, gebaseerd op een grondgebonden melkveehouderij en weidegang. Daar voldoen ze netjes aan en nu worden ze 'gepakt' door de introductie van fosfaatrechten. Huijbers snapt de emotie wel en begrijpt dat veehouders met onbenutte grond en stalruimte roepen dat ze recht hebben op meer fosfaatrechten dan ze op basis van dieraantallen zouden krijgen. Maar hij geeft ze weinig kans. 'Juridisch kun je geen recht vestigen op iets wat je niet hebt. Rechten worden altijd gebaseerd op iets wat je h ad. Een extensieve melkveehouder h ad geen fosfaatproductie, dus hij kan dat ook niet claimen.'

6. Worden toegekende fosfaatrechten afgeroomd en zo ja hoe?

Als de fosfaatrechten zijn toegekend, dan stelt Dijkma in haar Kamerbrief dat in een jaar waarin het fosfaatplafond overschreden dreigt te worden, er een afroming plaats kan vinden om zo de fosfaatproductie onder het EU-plafond te brengen. Het meest simpel is een generieke korting: iedereen evenveel eraf. Volgens Dirk Bruins pleit LTO daar niet voor. 'Dat geeft een groot gevoel van onrechtvaardigheid.' Bedrijven korten die niet zijn gegroeid en niet verantwoordelijk zijn voor het doorbreken van het fosfaatplafond, dat lijkt niet uit te leggen. Kees Romijn, voorzitter van de LTO-vakgroep Melkveehouderij, pleitte in Boerderij voor afroming per transactie. 'Maar we moeten rekening houden dat we misschien niet ontkomen aan een eenmalige generieke korting.'

7. Welke rol spelen het voerspoor en de KringloopWijzer eigenlijk nog?

Feit is dat per 1 januari 2016 de KringloopWijzer voor iedereen verplicht is. Hierdoor is de fosfaateffici entie te verbeteren en dat helpt bij het verlagen van de totale nationale fosfaatproductie. De bal ligt echter wel nadrukkelijk bij de sector. Dijkma vraagt om 'concrete, privaate geborgde maatregelen'. Vooralsnog zijn fosfaatrechten daarom forfaitair. Binnen het voerspoor wordt het maximum fosforgehalte in mengvoer verder teruggebracht. |